

Jord- och skogsbruksutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2022—2025

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2022—2025 (SRR 3/2021 rd): Ärendet har lämnats till jord- och skogsbruksutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 4.6.2021.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyri Inha, finansministeriet
- lantbruksråd Esa Hiiva, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomidirektör Jukka Nummikoski, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Heikki Piiparinen, jord- och skogsbruksministeriet
- forskningsprofessor Jyrki Niemi, Naturresursinstitutet
- forskningsprofessor Jussi Uusivuori, Naturresursinstitutet
- direktör Simo Tiainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- expert Juha Roppola, Skogsindustrin rf
- verkställande direktör Tomi Alakoski, Finlands 4H-förbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Forststyrelsen
- Livsmedelsverket
- Finlands skogscentral
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf
- Förbundet för Ekologisk Odling rf
- Finlands Naturpanel
- Finlands Byar rf.

Inget yttrande av

- Koneyrittäjät ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Utskottet konstaterar att statsrådets plan för de offentliga finanserna 2022–2025 inte är särskilt detaljerad vad gäller jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Det sägs att åtgärderna i regeringsprogrammet under ramperioden fortsätter enligt programmet. Bland de viktigaste punkterna märks klimatåtgärder inom markanvändningssektorn, klimatreseilient livsmedelspolitik, tryggad biologisk mångfald, minskad belastning på vattendrag, vattenförvaltning och skydd mot översvämningar. De årliga anslagen under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel varierar mellan 2,5 och 2,7 miljarder euro under ramperioden. Genom omfördelningar av utgifterna minskar anslagsnivån inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde med 35 miljoner euro från och med 2023. Utskottet anser att besparingarna inte får inverka på nivån på jordbrukarstöden. Dessutom bör drastiska minskningar i enskilda utgiftsposter undvikas när besparingarna fördelas.

Jordbruk

Utskottet noterar att planeringsperioden 2022–2025 sammanfaller med reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP; CAP) och starten för reformen i Finland. Reformen kunde inte införas i EU-staterna enligt den ursprungliga planen från och med 2021. I stället infördes en övergångsperiod på två år. Beslutet om slutligt innehåll och detaljer i reformen drog ut på tiden, eftersom inget politiska samförstånd om EU:s framtida budgetram och återhämtningsfinansiering kunde nås förrän i juli 2020. Det innebär att den nya jordbrukspolitiken i EU genomförs från och med 2023. Åren 2021 och 2022 tillämpas budgeten för den nya budgetperioden 2021–2027, men jordbrukspolitiken för den föregående perioden 2014–2020 tillämpas fortfarande.

Utskottet konstaterar att åtgärder för att trygga stöden till jordbruket var en av Finlands politiska prioriteringar i EU:s budgetförhandlingar. Framgång med jordbruksstöden har ett direkt samband med Finlands status som nettobidragsgivare, eftersom jordbruket står för över 60 procent av den medfinansiering som Finland får från EU för medlemsavgiften. Dessutom har stödet klart större betydelse för inkomstbildningen inom jordbruket i vårt land än i EU-länderna i snitt. Finlands jordbruksfinansiering enligt EU:s budgetavtal ökar med 2,5 procent under perioden 2021–2027 beräknat enligt nominella priser jämfört med den pågående perioden 2014–2020. Om man i jämförelsen mellan finansieringsperioderna beaktar återhämtningspaketet, ökar bidragen till jordbruket i Finland med sammanlagt 6,0 procent. Ändringarna i finansieringen berör den första och andra pelaren i stödordningen på olika sätt. Direktstöden inom ramen för den första pelaren minskar med 0,8 procent, medan anslagen för landsbygdsutveckling inom den andra pelaren ökar med 7,6 procent i budgetramen.

Besluten om MKB-reformen återstår fortfarande. Utskottet påpekar dock att grundstrukturen i EU:s jordbrukspolitik kommer att vara nästan oförändrad, men reformen lyfter fram ambitionerna i miljö- och klimatfrågor. Medlemsländerna förväntas inkludera fullgoda incitament i sina nationella GJP-strategiplaner för att dels minska växthusgasutsläppen, dels främja mångfald inom jordbruk och livsmedels ekonomi. Utskottet anser det vara viktigt att bidragen för klimat- och miljöinsatser går till åtgärder som är så kostnadseffektiva som möjligt, som samtidigt är lättast för

Utlåtande JsUU 11/2021 rd

lantgårdarna att genomföra och som beaktar konsekvenserna för näringarna och backar upp den ekonomiska aktiviteten.

I Finland uppstår över hälften av klimatutsläppen från jordbruket vid odling av torvmark. I det här sammanhanget påminner utskottet om torvmarkens stora betydelse för vår jordbruksproduktion. Vi bör i första hand påverka utsläppen via odlingsmetoderna. Med hjälp av stödpolitiken bör jordbrukarna uppmuntras att avstå från att odla torvåkrar av mindre betydelse för jordbruksproduktionen och att när det är möjligt dränera, restaurera och beskoga dem. Genom att minska utsläppen från torvmark går det att uppnå betydande klimatresultat också inom små sektorer som ofta saknar betydelse för jordbruksproduktionen. Som ett led i Finlands ambition att vara klimatneutralt 2035 är det viktigt att aktivt ansöka om pengar för investeringar som behövs för förändringar i markanvändningen inom jordbruket också inom ramen för EU:s program för grön omställning.

Utskottet konstaterar att jordbruksinvesteringar finansieras både med budgetanslag och med medel ur gårdsbrukets utvecklingsfond (Makera). Än så länge har de subventionerade jordbruksinvesteringarna hållit uppe produktionsnivån, strukturutvecklingen och större storlek på gårdarna särskilt inom husdjursskötsel, där antalet gårdar redan länge har minskat med cirka 7 procent per år. Det har lett till att antalet gårdar halveras vart tionde år. Enligt vissa uppskattningar kunde hela två tredjedelar av investeringarna utebli utan strukturstödet. Jordbrukets konkurrenskraft och särskilt produktionsökningen kräver också i fortsättningen en kraftig ersättning av arbetsinsatsen med kapitalinsats, det vill säga maskiner, byggnader och anläggningar. För att garantera en positiv strukturutveckling på lång sikt krävs det stabila och långsiktiga jordbruksstöd. Utskottet vill därför betona att såväl strukturstöden som inkomststöden, särskilt de nationella produktionskopplade stöden, är nödvändiga för att jordbruket ska kunna utvecklas. Lantgårdarna är en livsviktig del av Finlands livsmedelstrygghet och försörjningsberedskap.

Förutom att det är mycket viktigt att förbättra lönsamheten och konkurrenskraften inom jordbruket behövs det också åtgärder för att få unga att intressera sig för jordbruk och jordbruksutbildning samt insatser för att säkerställa jordbrukarnas arbetshälsa. Det är också angeläget att se till dels finansieringen av forskning och rådgivning inom landsbygdsnäringarna, dels 4H-verksamheten och byverksamheten. I synnerhet inom forskning och rådgivning betonas behovet av medel mer på grund av frågor kring klimatförändringen, biologisk mångfald och anhopningen av extrema väderfenomen. En livskraftig landsbygd och decentraliserad energiproduktion är likaså en väsentlig del av försörjningsberedskapen.

Det är enligt utskottet mycket viktigt att se till att alla typer av landsbygdsområden (kärnlandsbygd och glesbygd) är livskraftiga. Vildmark och naturnäringar samt rennäring är viktiga näringsgrenar särskilt i norra Finland och förutsättningarna för dem måste tryggas. Skyddet av bestånden av vandringsfisk och undanröjda vandringshinder är ett bra exempel på åtgärder som vidtas för att skydda hotade arter och som samtidigt har stor betydelse för utvecklingen av lokala näringar och användningen av naturen för rekreation. Det behövs också åtgärder för att förhindra skador som sälar och skarvar orsakar fiskbestånden och för att ersätta skadorna på ett fungerande sätt.

Utlåtande JsUU 11/2021 rd

Skogsbruk

Utskottet konstaterar att den nationella skogsstrategin 2025 sammanför målen för skötsel och användning av skogarna och de anknyttande åtgärderna. Det nya incitamentssystemet för skogsbruket ska ersätta de så kallade KEMERA-stöden. Men av allt att döma fortsätter det nuvarande systemet att tillämpas hela 2023. Utskottet vill betona att ett villkor för en hållbar tillväxt för den skogsrelaterade bioekonomin är att skogsresurserna på lång sikt har en hållbar produktionskapacitet, som tar hänsyn både till lönsam företagsverksamhet baserad på ekonomiskt utnyttjande av skogsresurserna och till skogsnaturens mångfald och klimatfrågorna. Viktigt med tanke på skogsbruket är tidig vård av plantbeståndet och vård av unga skogar vid rätt tidpunkt.

För såväl skogsbruket som bioekonomin och landsbygden i allmänhet är det extra viktigt att sörja för infrastrukturen – vägar, trafikleder och datakommunikation. Infrastrukturåtgärderna är mycket befogade också med hänsyn till samhällsekonomin.

Skogsbruket är av största vikt för vår samhällsekonomi. Utskottet anser därför att det är viktigt att höja förädlingsvärdet inom skogsindustrin. En betydande andel av regeringens så kallade framtidsinvesteringar under ramperioden ska inriktas på forskning och innovation inom den här industrisektorn. Både skogsindustriell fiberförädling och mekanisk träförädling (bl.a. träbyggande) har en mycket stor potential för nya kommersiella tillämpningar, och offentligt stöd kan vara ett effektivt startskott för ökade privata investeringar, vilket samtidigt kräver en förutsägbar omvärld, bland annat vad gäller lagstiftningen.

Finlands skogssektor är dessutom en viktig bransch med avseende på hållbarhet och klimatomställning. Redan nu kräver vår skogslagstiftning åtgärder i den riktningen. Under ramperioden kommer anslagen till naturvård och skogsvårdsmetoder att stiga avsevärt. Utskottet betonar att de frivilliga programmen för skydd av skogar och bevarande av skogsnaturens mångfald har ökat den positiva attityden och utvecklingen av skyddet i Finland. Det återstår dock fortfarande mycket att göra för större mångfald.

Avslutningsvis

Utskottet understryker att naturresurssektorn och bioekonomin i sin helhet är viktiga faktorer för att säkerställa att vår samhällsekonomi kan ta sig ur svackan efter coronakrisen. Inom naturresurssektorn måste åtgärderna för återhämtning från coronakrisen ligga i linje med anpassningen till klimatförändringen och målen att säkerställa den biologiska mångfalden. Det kraftigt minskade interkontinentala resandet under coronakrisen har lyft fram den inhemska turismens och i synnerhet naturturismens möjligheter. Följaktligen är det viktigt att satsa på resmål inom naturturismen.

Under coronakrisen har det blivit allt tydligare att jord- och skogsbruket spelar en stor roll för vår försörjningsberedskap. Målet bör vara att undanröja de svagheter som nu kommit fram i produktionskedjorna. Utskottet påpekar särskilt att branschen är beroende av säsongsarbetare från utlandet och anser det vara nödvändigt med snabba åtgärder bland annat för att öka matchningen mellan efterfrågan och utbud av inhemsk arbetskraft och för att locka inhemsk arbetskraft till sä-

Utlåtande JsUU 11/2021 rd

songsarbete inom primärproduktionen. Samtidigt är det viktigt att i alla avseenden lindra konsekvenserna av coronakrisen, som slagit hårt mot många sektorer inom utskottets ansvarsområde.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 3.6.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Janne Heikkinen saml
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Mikko Lundén saf
medlem Sari Multala saml
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Anders Norrback sv
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Jenni Pitko gröna
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Mikko Savola cent
medlem Jenna Simula saf
medlem Peter Östman kd
ersättare Janne Sankelo saml.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

Utlåtande JsUU 11/2021 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening

Motivering

I april fattade regeringen beslut om riktlinjerna för resten av valperioden och om planen för de offentliga finanserna 2022–2025. Allt detta ökar oron för hur hållbara de offentliga finanserna är eftersom skuldsättningen är fortsatt kraftig. Om utgiftsramen överskrider avsevärt, minskar trovärdigheten för det viktiga ramförfarandet, vilket har långa traditioner i vårt land. Regeringen fattade inga beslut om de strukturella reformer som vi så nödvändigt behöver när de långsiktiga tillväxtutsikterna är små och befolkningen åldras. Sett ur denna synvinkel var i synnerhet sysselsättningsbesluten otillräckliga. Dessutom fortsätter regeringen Marin med sin ideologiska och överdrivet strama klimatpolitik. Likaså störtade den i sin rädsla för sitt anseende i väg och donerade över fyra miljarder euro helt utan krav på kompensation till andra EU-länder. En sådan gest höjer inte vår konkurrenskraft, tvärtom. När vi antog EU:s återhämtningspaket kvitterade vi vårt stöd till våra konkurrenter på samma inre marknad.

Sannfinländarnas utskottsgrupp välkomnar i princip en praxis där ambitionen fortsatt är att skapa nya mekanismer för att värna en renare och säkrare miljö. Men det ska inte drivas igenom till vilket pris som helst, och framför inte på bekostnad av det finska folket, våra jordbrukare eller vår skog. Men det är det som den sittande regeringen gör, eftersom den med att godkänna EU:s återhämtningspaket på ett väsentligt sätt ökar konkurrenskraften i våra konkurrentländer. En sådan utveckling strider mot Finlands intressen, och därför kan vår utskottsgrupp inte acceptera åtgärden.

Som vi säger ovan fattade regeringen inga beslut om de strukturella reformer som vi så nödvändigt behöver när de långsiktiga tillväxtutsikterna är små och befolkningen åldras. Sett ur den synvinkeln var i synnerhet sysselsättningsbesluten otillräckliga. Regeringens sysselsättningsåtgärder bygger nu främst på satsningar på olika arbetskraftstjänster, inte på ett genuint utbud av arbete eller på reformer för att öka efterfrågan. Regeringen bedömer också att överföringen av sysselsättningstjänsterna till kommunerna har en betydande sysselsättningseffekt, även om det inte går att uppnå någon större förändring i nuläget med bara en administrativ ändring. Vår grupp i utskottet kritiserar starkt den här typen av beslutsfattande, som i själva verket inte grundar sig på något konkret beslutsunderlag. Med det här får regeringen förstås åtminstone tillfälligt fram viss sysselsättningsstatistik som ser bättre ut än den verkliga situationen.

Vi vill också rikta ljuset på det faktum att alltför ambitiösa utsläppsmål inkräktar på Finlands och hela regionens konkurrenskraft i jämförelse med andra länder. Detta har redan skett – och kommer att ske i ännu högre grad på sikt – om landet fortsätter på den väg regeringen slagit in på. Ett utmärkt exempel på denna dåliga utveckling är klimatneutralitetsmålet och de kraftiga åtgärderna för att driva det framåt. Besluten har haft extremt negativa effekter för vår sysselsättning och för vår industri och dess konkurrensförmåga.

Likaså har vår utskottsgrupp noterat att det inte sker några stora förändringar inom jordbruksområdet. Det ser vi i viss mån som positivt. Å andra sidan upplever vi att den utdragna GJP-reformen medför nya utmaningar, eftersom beslutet om slutligt innehåll och detaljer dragit ut på tiden, när

Utlåtande JsUU 11/2021 rd

Avvikande mening 1

politiskt samförstånd kring EU:s kommande budgetram för 2021–2027 och återhämtningspaketet för 2021–2022 inte nåddes förrän i juli 2020. Det innebär att den nya jordbrukspolitiken i EU genomförs från och med 2023. Åren 2021 och 2022 tillämpas budgeten för den nya budgetperioden 2021–2027, men jordbrukspolitiken för den föregående perioden 2014–2020 tillämpas fortfarande. Detta påverkar primärproducenternas tillgångar, trots att återhämtningspaketet får läget att se relativt bra ut. I verkligheten försvinner en stor del av ”stödmellan” till kommande klimatåtgärder och andra krav på gröna åtgärder. Som utskottsgrupp anser vi också att det är en omöjlig tanke att primärproducenterna i vårt land i fortsättningen ska avstå från att odla torvmark. Det har en betydande negativ inverkan på både vår försörjningsberedskap och livsmedelssäkerheten. I praktiken innebär en sådan strategi nästan samma sak för jordbrukarna som avvecklingen av torvvanvändningen för torvproducenterna. Därför kan vi i Sannfinländarna inte acceptera regeringens linje.

Vår grupp i utskottet är också särskilt oroad över Finlands konkurrenskraft, särskilt inom skogsindustrin. I själva verket är det ett problem för kostnadskonkurrensen att regeringen beslutat ändra kompensationen för det höjda elpriset till stöd för elektrifieringen och därmed försämra effekten av kompensationen. Också fram till i dag har Finland utnyttjat bara en halverad kompensation och i fortsättningen kommer bara en tredjedel av den nivå som EU tillåter att kompenseras. Alla dessa åtgärder har negativ inverkan på konkurrenskraften. Det kommer att höja elkostnaderna för den energiintensiva industrin med uppskattningsvis 60 miljoner euro enligt 2024 års nivå. Enbart skogsindustrins kostnader stiger således med flera tiotals miljoner euro. Flera sakkunniga var av samma åsikt i frågan.

Till sist vill vi som utskottsgrupp framföra vår oro över det dåliga vägnätet. Vägarna och deras skick spelar en stor roll för hur vår skogsindustri fungerar. Samtidigt bör man komma ihåg att information om enskilda vägar och deras skick är en förutsättning för att fungerande enskilda vägar ska kunna finnas kvar i vårt land. Också för försörjningsberedskapen är det viktigt att nätet av enskilda vägar fungerar. Tyvärr har också de enskilda vägarna försämrats oroväckande mycket de senaste åren och det eftersatta underhållet ökar hela tiden. Där krävs det en ändring i fortsättningen.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet i sitt beslut beaktar synpunkterna i vår avvikande mening.

Helsingfors 3.6.2021

Ritva Elomaa saf
Mikko Lundén saf
Jenna Simula saf

Utlåtande JsUU 11/2021 rd
Avvikande mening 2

Avvikande mening

Motivering

I Finland har det ända sedan förra seklet varit tradition att iaktta utgiftsramen för statsfinanserna. Utgiftsramen skapades för att styra det politiska beslutsfattandet och förebygga slapp ekonomisk förvaltning. Den skulle säkerställa Finlands motståndskraft mot kriser, garantera hållbar ekonomi och vara brandförsäkringen för vår ekonomi.

Utgiftsramen hade stöd från det politiska fältet ända fram till i våras. Med sitt handlande bröt regeringen vid halvtidsöversynen mot de principer som styrt statsfinanserna i årtionden. Nu finns det ingen principiell broms längre för hur staten sköter sin ekonomi. Effekterna av detta är omfattande och långtgående och de sträcker sig längre än till bara jord- och skogsbruket.

Regering har urholkat sysselsättningsbesluten, som i själva verket uppgavs som motivering för besluten om utgiftsökningar i början av regeringsperioden. Vid den senaste halvtidsöversynen fattade regeringen inte tillräckligt starka beslut för att stärka statsfinanserna. I bedömningar av konsekvenserna av regeringens sysselsättningsåtgärder har det understrukits att regeringens åtgärder inte har haft någon stärkande effekt på statsfinanserna.

Sett ur ett helhetsperspektiv är läget allvarligt. Vi behöver en stabil statsekonomi som är förutsägbar och långsiktig för att kunna främja den finländska livsmedelsproduktionen och lönsamheten inom branschen. Vid halvtidsöversynen utarbetades ingen plan för att få fart på den ekonomiska tillväxten i Finland eller för att balansera den offentliga ekonomin och stoppa skuldsättningen. Vi kräver att det blir ett stopp för vågspelet med kommande generationers välfärd. Det betyder att regeringen måste börja jobba för större ekonomisk tillväxt, balans i statsfinanserna och stopp för den offentliga skuldsättningen.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet i behandlingen av ärendet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 3.6.2021

Janne Heikkinen saml
Sari Multala saml
Janne Sankelo saml
Peter Östman kd